

ד"ר שי בן יוסף
נייד 054-2112383

Shayby1@gmail.co www.shayby.co.il

האוניברסיטה העברית
בי"ס לעבודה סוציאלית
תכנית שוורץ לניהול מלכ"רים

מפגש 11

מתחים וסכסוכים בהקשר קהילתי

- על מה נאבקים?
- 5 גישות לסכסוכים
- מנהיגות לדיאלוג
- מדרג הדיאלוג
- עצות מעשיות

סיפורי קונפליקטים בקהילה כפרית

- יובל - כוחם של דפוסים
- עין הרים – הקשבה בציבור
- כפר בנגב – אחות והנחות – מפגש בגובה העיניים
- כפר בהר – אלימות או אילמות?
- כפר בבקעה – גם תושבים שותפים
- תל חרושת – המפעל והקיבוץ השיתופי מי עובד אצל מי?

* ריאליזם נאיבי (Naïve realism)

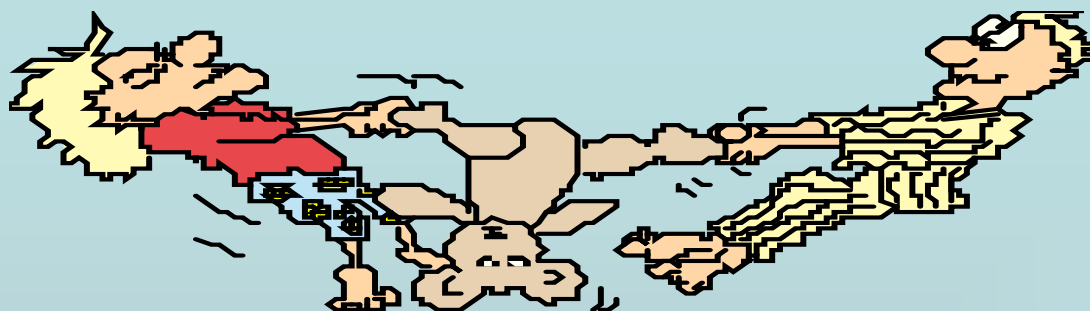
- הגישה שלי אובייקטיבית ורציונלית
- אם תקשיב תבין
- אם לא הבנת תפיסת המציאות שלך מעוותת

* אמונה כי החושים והשכל הישר הם תמונת המציאות האמיתית. בניגוד לריאליזם מדעי המבוסס על התבוננות שיטתית.

קהילה

היא לא מה שקורה לאנשים

היא מה שקורה ביניהם!

**מחלוקת, מאבק, ויכוח וקיטוב
הן חלק מאבני הבניין
של התפתחות חברתית בריאה**

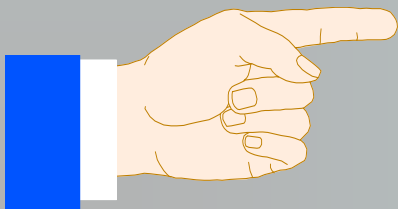

על מה אנחנו נאבקים?

על פי – Boltanski & Thevenot 1999. " The Sociology of Critical Capacity" At: *European Journal of Social Theory*, Vol. 2, No. 3, : 359-377

1. על **כח** - שליטה
2. על **ערכים** - צדק
3. על **אינטרסים** - תועלת
4. על **זהות / יחסים** – תקשורת
5. **מנגנוני הגנה פסיכולוגיים** – תת מודע

6. מאבק כדפוס מתפתח **במערכת מורכבת**

1. נאבקים על על **כח** - שליטה

- הקונפליקט הוא מאבק על סמכות ושליטה.

לעיתים מדובר בביטוי למאבק בין קבוצות על הגמוניה חברתית.

מקורות סוציולוגיים – מרקסיזם ותיאוריות ביקורתיות.

התמודדות תקוף או המנע.

2. נאבקים על על ערכים - צדק

- בעלי העניין אוחזים בעולמות ערכיים שונים. מיחסים משמעות שונה למצב כך לדוגמא: הלכה דתית מול חוק מדינה, עמדות ערכיות שונות. מקורות סוציולוגיים – גישה ובריאנית ותיאוריות של רב-תרבותיות. התמודדות – מקונפליקט בין ערכים מנוגדים לאיזון בין ערכים משותפים.

3. נאבקים על על אינטרסים - תועלת

- אינטרסים וצרכים – המאבק הוא על השימוש במשאבים מוגבלים (גישור קלאסי).
- מקורות סוציולוגיים – גישה מבנית תפקודית – פארסונס.

התמודדות – מבט אחר על חלוקת המשאבים (משל התפוז) הגדלת המשאבים, שינוי תפיסת המשאבים, פשרה, הכרעה בכח.

פרטים נוספים: כץ, ד, מ. (2008) חייבים, רוצים, יכולים – מקרים אמיתיים של משא ומתן. תל- אביב. משכל.

4. נאבקים על זהות / יחסים - תקשורת

- **יחסים וזהות – גישה טראנספורמטיבית לפיה הקונפליקט הוא על מערכות יחסים, רגשות וזהות מקורות סוציולוגיים – גישת האינטראקציוניזם הסימבולי – מיד, בלומר, גופמן.**
- **התמודדות יציאה מספירלה שלילית לספירלה חיובית . העצמת שני הצדדים, שיפור המערכת, תהליך – מידרג הדיאלוג, תקשורת מקרבת.**

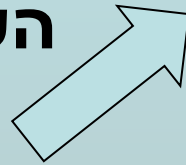
Bush, Robert, E. Folger (2005) *The Promise of Mediation: The Transformative Approach to Conflict*. San Francisco, Jossey – Bass.

דינמיקה של קונפליקטים עפ"י Bush & Folger

דינמיקה חיובית

1. אני - מסוגל להתמודד
2. האחר - שונות במערכת
3. הענות, הכרה.
4. אנושיות
5. סכסוך כהפריה

העצמה

דינמיקה שלילית

1. אני מוחלש
2. האחר מנוכר
3. התכנסות עצמית
4. דמוניזציה
5. סכסוך כהפרעה

גישה מערכתית

5. מנגנוני הגנה פסיכולוגיים

מעמיקים את הקונפליקט

- אידיאליזציה והפחתת ערך
- פיצול והשלכה
- הזדהות השלכתית
- אינטלקטואליזציה ורציונליזציה
- סטריאוטיפים והכללות
- הכחשה
- הרחקה / 'שעיר לעזאזל'
- הזדהות עם התוקפן

התמודדות:
למידה מהתנסות – 'כאן ועכשיו'

מנגנונים קבוצתיים להתמודדות עם החרדה מפני ה'שונה' - עפ"י ביון

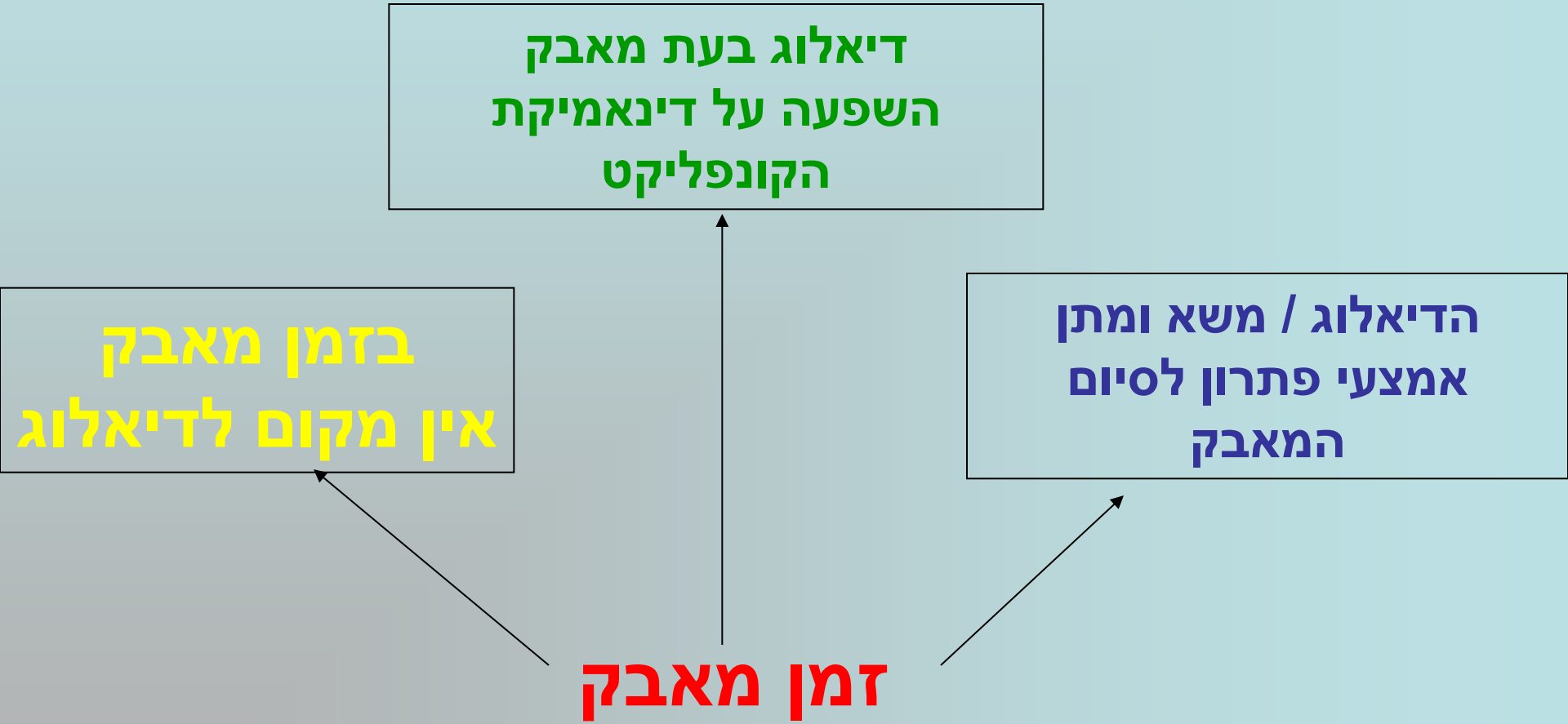
- תלות
- Fight – Flight , תקיפה - בריחה
- זוגיות
- Me-ness
- We-ness

6. מאבק כדפוס מתפתח במערכת מורכבת

- קונפליקט כתוצר של מתח מובנה בין חלקי המערכת
  - מאבק כתוצר של קירבה, אינטראקציה ותלות ההדדית
  - כתופעה המתהווה באופן לא לינארי – ממש לא משנה 'מי התחיל'.
  - שלב הסתגלותי – תהליך דינאמי של 'סוכנים מסתגלים' – מה שלא הורג מחשל
  - קונפליקט כ'דפוס' סיפור ידוע מראש – חלק ממבנה חברתי.
- מקורות סוציולוגיים – גישת הקונפליקט –דרנדורף, גישת המורכבות בר-ים, סטייסי
Bar- yam, Yaneer. 2004. *Making things work*. MA: NECSI Knowledge press.
- - התמודדות - צדק מאחה. מושך משותף. פיתוח דפוס שיח. שינוי מבני. העלאה / הורדה של דרג הטיפול.

דיאלוג בעת מאבק

מנהיגות לדיאלוג

- המנהיגות כמתווה כיוון בהתנהלות במצבי מחלוקת – דוגמא אישית
- נכונות להיות ולפעול בשלושה מעגלים:
  - אישיו ובין אישיו, קבוצתי, מערכתי
- תהליך 'נושם' – שמירת היכולת של הקהילה הרחבה להתקדם בתהליך יחד עם המנהיגות
- קבוצת תמיכה.
- התקדמות ספיראלית.

המנהיג כבוגד

אמון במנהיגות

סולם הדיאלוג

- 7. מנהיגות לדיאלוג בעת קונפליקט.
- 6. הסכמה חברתית על ניהול היחסים – איך לא להסכים.
- 5. מרחבי הדיאלוג – הכרה עצמית, הבנת המורכבות והרב מימדיות של הסכסוך, תסכול.
- 4. נכונות לדיאלוג – פתיחות, הבהרת רגשות, אינדוידואציה, הכרה אמפאיתית, כבוד הדדי.
- 3. ביקורתיות, שיפוטיות, קיטוב עמדות.
- 2. סקרנות, חרדה, חוסר אמון.
- 1. נכונות למפגש.

עצות להתמודדות עם קונפליקטים בקהילה

- הכל אנשים – לייצור קשר אנושי
- להפתיע - לנתק את ה'טייס האוטומטי'
- רב ממדיות – ערכים ונורמות, יחסים, תהליך ספירלי, סביבה תומכת
- לייצור מנהיגות סביב 'מושך' משותף, 'מגרש משותף'
- להזהר מ'בועה' 1. תהליך נושם
- 2. עם הדפוסים הקהילתיים
- רציפות

המלצות כלליות

- השענות על 'שלושת רגלי הקונפליקט' – הנושא, היחסים, המבנה.
- שימוש בפרקטיקות 'שוברות מבנה' – מרחב פתוח, חקר מוקיר, תרחישים ...
- ניתוח המאבק מפרספקטיבות שונות ובחירת הקונטקסט לניהולו.
- הקונפליקט קורה במערכת ולא בין מערכות – הקונפליקט כהזדמנות לחיבור .
- הקונפליקט כהזדמנות ללמידה, בירור וצמיחה – גישה חיובית למתח הכרוך במאבק
- הקונפליקט כתופעה חדשה / ישנה – הקונפליקט כהזדמנות לבדוק את מועילות הדפוסים הקיימים.

תודה

Thanks

Shay Ben Yosef Ph.D. ד"ר שי בן יוסף
Navigating Complexity ניווט במורכבות

www.shayby.co.il

Shayby1@gmail.com 054-2112383

הטייס האוטומטי

- התשובות ידועות (אני יודע גם מה הוא יגיד)
– הסטיקר / מפגש אישי משמעותי
- לא ניתן לעובדות לבלבל אותנו
- לגעת בחומר, מסעות חקר
- כולם אומרים (Common Knowledge), רציה חברתית
– שיח 'פנימי' על מה 'מותר' לדבר
- עולם מסודר פחד משינוי
– לעבור משיח של תקוות ופתרונות לשיח של שאלות, אפשרויות, סימולציה של מורכבויות
- אם אתה חושב שאתה לא כזה, לך יש דעות מגובשות, על סמך עובדות וכו' – אתה צריך מראה.

מקורות להתנעת קונפליקט בקהילה

על פי Padilla & Brusset 2008

- **ענייני זהות – שינויים המאיימים על אורח החיים והמעמד של קבוצות. שינויים דמוגרפיים,**
- **חברתיים, כלכליים ודתיים .**
- **משאבים – משאבים מוגבלים של שטח, תקציב, דיור ועוד.**
- **קונפליקט תלוי מקרה/הקשר – נושאים מעוררים קונפליקט הצפים בעקבות אירוע שקרה בקהילה.**